

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : MRG4580037

ชื่อโครงการ: พัฒนาการของความซับซ้อนทางเศรษฐกิจและสังคมจากสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลายถึงยุคแรกเริ่มประวัติศาสตร์ในเขตที่สูงทางตะวันออกเฉียงของภาคกลางของประเทศไทย

ชื่อนักวิจัย: สว่าง เลิศฤทธิ์
คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

ระยะเวลาโครงการ: 1 กรกฎาคม 2545 – 31 พฤษภาคม 2547

T167294

งานวิจัยทางโบราณคดีนี้มุ่งค้นหาพัฒนาการทางสังคมและเศรษฐกิจของสังคมในอดีตในช่วงสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลายต่อเนื่องถึงสมัยประวัติศาสตร์ตอนต้นในภาคกลางของประเทศไทย หรือระหว่างช่วงเวลาประมาณ 2,500-1,500 ปีมาแล้ว โดยใช้แหล่งโบราณคดีขั้วจำปา อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี เป็นกรณีศึกษา จากการศึกษาพบว่าในช่วงต้นของสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย (ยุคสำริด) สังคมยังไม่แสดงให้เห็นความซับซ้อนในด้านการจัดระเบียบทางสังคมมากนัก แม้ว่าจะมีหลักฐานที่แสดงถึงความแตกต่างด้านความมั่งคั่ง และอาจจะมีการจัดระเบียบทางสังคมอย่างง่าย มีความเท่าเทียมกันในสังคมมากกว่าการมีชนชั้นปกครอง ส่วนระบบเศรษฐกิจยังเป็นแบบพึ่งพาตนเอง เป็นเศรษฐกิจชุมชน โดยพึ่งพาการผลิตหัตถกรรมประเภทเครื่องประดับเป็นหลักเพื่อแลกเปลี่ยนกับสินค้าจากชุมชนอื่น อย่างไรก็ตาม ไม่พบว่ามีระบบการรวมศูนย์การผลิตไว้ที่ส่วนกลาง ในช่วงปลายของสมัยสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย (ยุคเหล็ก) เริ่มมีความซับซ้อนทางเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น การผลิตงานหัตถกรรมมีความเข้มข้นมากขึ้นและมีเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามากขึ้น มีเครือข่ายการติดต่อค้าขายทางไกล ประชากรเพิ่มขึ้น สังคมอาจจะตั้งเครือข่ายมากขึ้นซึ่งนำไปสู่การจัดระเบียบทางสังคมใหม่ เมื่อเข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์ตอนต้น (สมัยทวารวดี) สังคมมีความซับซ้อนอย่างเด่นชัด มีการจัดระเบียบทางสังคมแบบรวมศูนย์ ระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนไปและมีบทบาทลดลงไปกิจกรรมทางศาสนาเข้ามามีบทบาทเด่นขึ้นแทน

คำหลัก: ยุคหิน, ยุคเหล็ก, ทวารวดี, สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย, ยุคแรกเริ่มประวัติศาสตร์, ขั้วจำปา, แบบแผนการตั้งถิ่นฐาน, การจัดระเบียบทางสังคม, การค้า

Abstract

Project Code: MRG4580037

Project title: LATE PREHISTORIC AND EARLY HISTORIC SOCIO – ECONOMIC COMPLEXITY IN THE CENTRAL HIGHLAND, THAILAND

Investigator: SAWANG LERTRIT
DEPARTMENT OF ARCHAEOLOGY, SILPAKORN UNIVERSITY

E-mail Address: lertritsawang@hotmail.com

Project Period: JULY 16, 2002 – MAY 31, 2004

TE167294

Relatively little has been known about the archaeological complexity during the later prehistoric and early historic times (700 BC – AD 500) in central Thailand. This research investigates the socio-economic complexity in the context of settlement pattern, social organization, and trade/exchange. Data were collected through test excavations and limited surveys at two multi-component sites of Sab Champa in Lopburi Province. Data were obtained from both domestic and burial contexts, and a wide variety of artifact classes have been discovered. Archaeological data were then processed and analyzed through various methods including radiometric dating techniques, faunal identification, geo-chemical analysis of beads, soil pH test and particle size analysis, and stratigraphic analysis. Results of research show that the root of socio-economic complexity began as early as the Bronze Age as seen in status and wealth inequality. The Iron Age saw higher economic intense and social stress. By the time the Buddhist expansion into the area during the early historic period, communities were reorganized in response to the change in ritual practice and political system.

Keyword: Bronze Age, Iron Age, Dvaravati, Late Prehistoric, Early Historic, Sab Champa, Central Thailand, Settlement Pattern, Social Organization, Trade